

РОЗДІЛ 5. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТ

5.1. Вплив глобалізаційних процесів на формування світових еліт. Особливості давоської еліти

***Основні поняття:** глобалізація, державно-управлінська еліта, дисперсність, корпоративна держава, давоська еліта, еліта глобалізованих бюрократів, конс'юмеристська еліта, поліцентричність, світова еліта, кадрова політика.*

Сучасні глобалізаційні процеси, які призвели до утворення абсолютно нового соціального постмодерну, реально трансформують архітектуру світу, змінюючи принципово критерії та технології управління соціально-політичними процесами, які лишались пріоритетними протягом тривалого часу.

Вони не лише стиснули час і простір, а й уніфікували інформаційне поле, світові політичні та фінансово-економічні тенденції, а разом з ними – і буття людства: скрізь однакові бренди одягу, продуктів, електроніки, техніки. Людство слухає одну й ту ж музику, дивиться одні й ті самі фільми. І проблеми та виклики, які переживає світова спільнота, також набувають уніфікованого характеру.

Глобалізація зумовила формування нових характеристик геополітичного простору: підвищення динаміки світових політичних процесів, реконфігурацію, фрагментацію, ієрархічність, блоковість, дисперсність і загострення конкуренції. Глобальний світ не є гомогенним конструком. Його ознакою є дисперсність і фрагментованість.

У новій світовій системі формуються нові характеристики економічних, політичних, військових і цивілізаційних полюсів. Параметрами економічного полюсу є: темпи зростання ВВП і промислового виробництва; ефективність економічної політики, розвиток ринкових відносин, малого і середнього бізнесу; інвестиційна активність у країні та інвестиційна привабливість регіону в цілому, розвинута соціально-економічна інфраструктура; досягнення оптимального в даних умовах рівня і якості життя; інноваційна направленість політики і орієнтація на високі технології; баланс соціо-еколого-економічної системи країни; забезпечення стійкого та збалансованого відтворення соціального, господарського, ресурсного та екологічного потенціалу регіону; його висока конкурентоспроможність у глобальному світі.

Параметрами політичного полюсу є: членство в Раді безпеки ООН; здатність контролювати широкий геополітичний простір; наявність достатніх можливостей для утримання даної території під своїм впливом; наявність ознак політичної самодостатності; власна політична ста-

більність і стійкість розвитку держави, яка гарантується оптимумом контролюваного простору, достатнім демографічним ресурсом.

Параметрами військового полюсу є: володіння ядерною зброєю, що гарантує можливість інтенсивного впливу на інші країни і систему міжнародних відносин самим фактом свого існування, загрозою використання засобів збройного насильства, демонстрацією політичної волі і рішучості керівництва вести в разі необхідності збройну боротьбу. Крім того, важливими є військова доктрина, доктрина національної безпеки, концепція державної зовнішньої політики, офіційні заяви та поведінка політичних лідерів держави, ставлення громадської думки до можливості застосування сили, а також сукупність інститутів і засобів, які визначають військову силу як головне знаряддя політики держави.

Цивілізаційний полюс характеризується яскраво вираженою цивілізаційною ідентичністю; потенціалом соціокультурного впливу; специфікою національного менталітету; наявністю цивілізаційних алгоритмів, які можна розпізнати, цивілізаційних фільтрів та бар'єрів у процесі соціокультурної інтеграції країн світу, що глобалізується; консолідацією на основі національної ідеї, яка підтримується всіма громадянами; захистом національних інтересів, цінностей та ідеалів; забезпеченням національної безпеки; наявністю чіткого національного проекту.

Розглядаючи сучасну структуру глобального світу, варто окремо виділити її базовий елемент – регіон, який є основою для формування трирівневої структури глобального світу: I рівень: субрегіони (регіони всередині держави); II рівень: мезорегіони (держави); III рівень: макро-регіони.

Структуру глобального світу також можна розглянути з точки зору масштабу і формату входних структур у контексті політичної глобалістики. Таким чином, архітектуру глобального світу складають:

- регіональні системи, які утворюють суміжні держави, об'єднуючись навколо регіонального лідера, що володіє характеристиками декількох видів полюсів і ініціює інтеграційні процеси. Регіональний лідер – це економічний, і (або) політичний, і (або) військовий, і т.д. полюси глобального світу. Регіональну систему можна представити і як макрорегіон, в який входять кілька суміжних держав, що мають тісні взаємозв'язки у сфері економіки, політики та культури, загальні регулюючі та координуючі їх інститути, а також країну-лідера даних інтеграційних процесів;

- регіональні підсистеми, які утворюють частини суміжних держав, найчастіше прикордонні регіони. У результаті утворюється транскордонний регіон, що включає в себе окремі частини суміжних держав. Яскравим прикладом є Балтійський регіон.

Сукупність елементів ієрархії і структури глобального світу становить цілісну архітектуру глобального світу. Характер політичних процесів і майбутній сценарій розвитку світової системи буде визначати боротьба за місце в ієрархії структурних елементів глобального світу.

Більшість дослідників сходяться в тому, що майбутня конфігурація глобального світу буде мати такі характеристики:

- багатополярність із значною кількістю полюсів (економічних, військових, цивілізаційних, меншою мірою політичних, оскільки політична самостійність та самодостатність у глобальному політичному світі складно досягається);

- поліцентричність. У ній буде кілька центрів сили, які будуть представлені США і великими глобальними структурами.

Дані реалії розвитку глобалізаційних процесів вказують на потреби в якісно нових підходах до формування національних еліт, враховуючи нові виклики та потреби.

Якщо розглядати взаємовідносини між структурними елементами системи глобального світу в практичній площині, їх можна зіставити з ринковою конкуренцією, де механізм конкуренції на економічному ринку можна екстраполювати на ситуацію глобального політичного ринку. По-перше, між акторами глобального світу неминуча конкуренція у своїй “ваговій категорії”. Конкуренція між акторами глобального світу – ефективний стимул поглиблення інтеграційних процесів як на регіональному рівні, так і на рівні міждержавних об’єднань. Прагнення зберегти досягнутий в ієрархії глобального світу статус, закріпитися у власній політичній і економічній ніші, обійти конкурента, не відстати від загального темпу глобалізаційних процесів потужно мотивує подальше зміцнення інтеграції та союзницьких відносин шляхом підписання договорів, створення наднаціональних органів управління, активізує мобілізаційний потенціал політичної еліти та бізнес-спільноти, сприяє розумінню необхідності і неминучості жертвувати частиною своєї влади, тактичними економічними інтересами і навіть частиною суверенітету держави заради досягнення стратегічних, “глобальних” цілей. По-друге, в глобальному світі завдяки різноманіттю провідних акторів і позицій, які вони займають, виникають і автоматично підтримуються умови конкурентної боротьби.

Таким чином, можна зробити висновок, що сучасна глобальна система, яка є багатополусною і поліцентричною, породжує конкуренцію сама, за своєю природою, внаслідок чого є підстави вважати принцип глобальної конкуренції іманентно властивим такій системі, її природною і неминучою властивістю. Так, для регіонального лідера конкурентами можуть бути інші країни-лідери для даного регіону. Така конкуренція аналогічна конкуренції за ринки збуту і сфери політичного впливу і може виражатися або в залученні у свою орбіту нових учасників, або в “переманюванні” країн з одного союзу (блоку) в інший.

Отже, процес, зміст і вектор розвитку глобалізаційних процесів значною мірою визначаються конкуренцією між гравцями глобального світу, їх спробами зберегти і підтвердити свій статус у глобальній ієрархії, претензіями на його підвищення, у тому числі діями (системою економічних, політичних, військових та ідеологічних заходів) щодо залучення нових союзників.

За таких умов принципово змінюється парадигма державного управління: послаблюється роль національних державно-управлінських структур; накладаються відповідні регламентації на національний суверенітет; обмежуються втручання держави та громадських організацій у стабілізацію соціального життя.

Такі умови визначають новітню стратегію розвитку держави та зумовлюють потребу формування нової управлінської еліти, яка б відповідала потребам часу, володіла сучасними глобальними технологіями, новим стилем мислення та баченням перспективи розвитку суспільства.

Тому важливим в умовах глобалізації стає врахування ментальних та культурно-психологічних ознак спільноти, які мають бути пріоритетними у процесі комплектування апарату державного управління і відповідно закладають підвалини проголошення нової ідеології соціального (глобалізаційного) розвитку держави.

Дана сентенція висуває нові критерії вимог до формування та функціонування національної державно-управлінської еліти. Підвищуються вимоги до її компетентності та професіоналізму, продуктивності та результативності як могутнього ресурсу, що визначає та забезпечує формування нової конфігурації глобального соціально-економічного і політичного розвитку держави. З одного боку, формування саме національної державно-управлінської еліти в умовах глобалізації фактично втрачає свою необхідність, оскільки відбувається “розщеплення національного фактора”, а тому фактично доцільність національної еліти як такої зникає. З другого, глобалізація як процес, що вимагає широкої інтеграції сфер та форм управлінської діяльності з одночасним поширенням цивілізаційного стандарту, передбачає певну *гомогенність світу* – жити за єдиними принципами, сповідувати єдині управлінські цінності, наслідувати єдині звичаї та норми системи державного управління.

Сучасна управлінська еліта в умовах глобалізації повинна раціонально використовувати свої можливості та здібності щодо модернізації системи управління, визначати стратегію діяльності, миттєво реагувати на зміну типу суспільного розвитку, швидко і точно діяти, на основі “алгоритмів мислення” і поведінки, розробляти інноваційні проекти з метою забезпечення ефективності державного управління.

Складність діяльності державно-управлінської еліти в умовах глобалізації позначається на формуванні адекватної стратегії національної системи державного управління, яка полягає не лише в тому, щоб зберегти державність, але й діяти злагоді в суспільстві, розділеному переважно на людей зі стилем мислення індустріальної (які часто не розуміють виклику сучасної ситуації, зумовленої розвитком глобалізаційних процесів) та постіндустріальної епохи (які вбачають у державі перш за все сервісну інституцію – спрямовану на надання управлінських послуг).

В умовах глобалізації також змінюється роль демократичних інститутів у державі, оскільки вона претендує на роль світового гаранта демократичних процесів і обумовлює формування конструкції нової демок-

ратії, забезпечити яку покликана національна еліта. Вона має насамперед виступати гарантом збереження традиційних загальнонаціональних цінностей шляхом національного наслідування, що є результатом відсутності інтелектуальних “розривів” у суспільстві, оскільки в противному разі будь-яка культура зникла з обличчя землі, якщо б її носії не сповідували думку про підтримання основних її цінностей. При цьому загальні цінності еліти в умовах глобалізації є центрами кристалізації нових культур, тому саме вона має виступати носієм нової організаційної культури.

Новим принципом формування та функціонування державно-управлінської еліти в умовах глобалізації є *корпорації*, які все частіше стають уособленням транснаціональної еліти, сформованої за професійним принципом, а *корпоративна держава* – як результат утвердження нового суспільства. Категорія “корпорація” часто підміняється поняттям “техноструктура” – об’єднання найвищих осіб, які приймають управлінські рішення, або нова державно-управлінська еліта, яка бере верх над традиційною фінансовою олігархією. Вона контролює найвищі посади в адміністрації, а також керівні щаблі у величезних корпораціях і поступово стає правлячою стороною західного глобалізованого суспільства.

Реальне проникнення нових інформаційних технологій у державно-управлінську діяльність формує співтовариство людей з новою суспільною свідомістю, яка обумовлена глобалізаційними процесами. Сучасний державний управлінець за таких умов занурюється у світ глобальних технологій, з рівнем зростання яких його світогляд гіпертрофується, що реально засвідчує розрив культур, до яких він належить. Їх відносять до так званої *еліти глобалізованих бюрократів*, до яких належать службовці державних та наднаціональних структурних утворень та *конс’юмеристської еліти*, до якої відносять тих, хто розробляє та впроваджує ефективні інформаційні технології.

Наступною фундаментальною вимогою глобалізації є *інституціалізація та мобілізація* управлінського потенціалу нації. Це означає, що державно-управлінська еліта має: виробити нові соціально-ідеологічні конструкції, які б забезпечили стратегію глобалізації; передбачили збереження інтересів тих, хто отримує від глобалізації найбільшу користь; дотримуватись справедливості щодо менш розвинених країн.

Наступна проблема, яка надзвичайно гостро сьогодні постає перед державно-управлінською елітою, – це *проблема державної влади*, здатної розробити національну стратегію шляхом оптимальної організації інтелектуальної управлінської еліти на досягнення технологічних проривів.

Інтелектуальний ресурс та високопрофесійний потенціал еліти сьогодні мають скоротити відстань між розвиненими державами і впливати на ступінь опозиційності між іншими державам. Має створитися *соціально сприятливий простір для інтеграції різних країн зі світом*, європейськими стандартами зокрема.

Метою такого простору є нарощування й підвищення якості сукупного державно-управлінського потенціалу як ключового чинника інно-

ваційно-економічного розвитку кожної з країн, а також прискорення соціального розвитку всієї Європи. Такий простір має створити рівні для всіх умови доступу до новітньої інформації, відкривши тим самим нові можливості для спілкування між управлінцями, забезпечити формування престижності професії управлінця, захистивши їх інтелектуальну власність, підвищити продуктивність наявного потенціалу шляхом збереження вітчизняних традицій державності.

В умовах глобалізації на державний кадровий потенціал покладатиметься функція не лише забезпечення єдності державних, суспільних та національних інтересів, але і творення такої системи інтересів.

Кожна держава має свою власну ментальну модель формування кадрового потенціалу, зорієнтовану на реалізацію загальнонаціональних інтересів.

У сучасному світі належним чином може розвиватися лише та країна, яка здатна максимально розширювати коло учасників управлінського процесу, бути відкритою для світового простору, змінювати способи організації управлінської діяльності і водночас володіти власними національними критеріями збереження своєї самобутності, які не дають їй змоги розчинитися в умовах загальносвітової стандартизації. Основна роль у таких процесах належить розробці спеціальних соціальних технологій кадрової політики, спрямованих на максимальний розвиток інтелектуального потенціалу управлінських кадрів, головною якістю якої є *високий професіоналізм та громадянська позиція*.

У контексті сучасних глобалізаційних процесів, які приводять до формування нової парадигми управління суспільним розвитком, принципово змінюється характер та специфіка діяльності державних службовців як суб'єктів реалізації нових критеріїв та цінностей, які відповідають новим умовам життєдіяльності людства. Така парадигма характеризується, в першу чергу, зміною ціннісних орієнтацій державних службовців, що тим самим вимагає формування нового рівня їх професійної ідентичності та національної свідомості. Це пов'язано з тим, що розвиток сучасного світу декларує нові тенденції суспільної життєдіяльності, а відповідно до цього і нову модель організації системи державного управління, яка базується на зростанні взаємозалежності та світоцілісності, що викликані процесами глобалізації.

Не менш важливу роль у зміні функцій діяльності державних службовців відіграє загострення глобальних проблем розвитку людства, без інтегрованого розв'язання яких останнє реально втрачає перспективи свого буття. Сучасний світ є настільки суперечливим і непередбачуваним, що чітко класифікувати його перспективи без активної участі у їх формуванні державно-управлінського апарату практично неможливо.

Саме тому в процесі організації державно-управлінської діяльності в умовах глобалізації важлива роль належить розвитку не лише професійних здібностей, а й формуванню нового рівня *громадянської відповідальності* державних службовців, яка б узгоджувалась із сучасними умовами та факторами загальноцивілізаційного розвитку. Це підтверджує те, що сучасний світ в умовах глобалізації настільки мобільно змінюється,

що потреби у висококваліфікованих управлінських кадрах, здатних приймати ефективні рішення та реалізовувати адекватну політику, є очевидними. У зв'язку з цим в умовах глобалізації перед інститутом державної служби з'являються як нові можливості для оптимізації своєї діяльності, особливо що стосується спрощення механізмів налагодження міжнародної співпраці, так і нові ризики – питання підведення під єдині глобалізаційні стандарти налагодження державно-управлінської діяльності, які нівелюють національний фактор.

Стратегія державно-управлінської діяльності сьогодні має будуватись таким чином, аби навчити службовців ефективно виконувати свої професійні функції в умовах глобальних змін. Для реалізації даної мети мають бути вироблені нові критерії організації діяльності державних службовців, до яких відносять: *відповідність глобалізаційним критеріям суспільного розвитку, виключну спрямованість та ефективність організації системи управління*. Відповідно до цього мають змінитись і критерії добору державних службовців, передусім це мають бути управлінці, які мають “комплексну сучасну підготовку, володіють інноваційними підходами та інструментами” прийняття ефективних державно-управлінських рішень, що відповідають умовам глобалізаційного розвитку.

Зміна функцій діяльності державних службовців в умовах глобалізації пов'язана з глобальними проблемами суспільного розвитку, розв'язувати які безпосередньо вони покликані. Насамперед це пов'язується із необхідністю розв'язання проблеми взаємозалежності транснаціональних політичних, економічних та культурних систем, принципова відмінність між якими чітко виразняється саме в умовах глобалізації.

На думку американського політолога Семюеля Хантінгтона, світовий порядок у ХХІ ст. буде визначатися взаємодією різних культур-цивілізацій, межі яких збігатимуться з межами ореолів поширення окремих мов, стилів життя тощо. Він розглядає цивілізацію як найвище культурне утворення, яке об'єднує людей як на засадах таких елементів культури, як мова, релігія, звичаї тощо, так і на засадах самоідентифікації людей.

Поряд із західною цивілізацією, яка об'єднує північну Америку і Західну Європу, Семюель Хантінгтон виділяє ще вісім цивілізацій: слов'яно-православну, буддиську, японську, ісламську, індуську, латиноамериканську, африканську, сінську. Лінії “культурних розломів” між цими цивілізаціями становлять центральні лінії конфліктів у сучасному світі.

У цьому зв'язку особливого значення набуває проблема реалізації національної безпеки, адже ризики її втрати стають дедалі очевиднішими в сучасних умовах, а це, у свою чергу, вимагає висококваліфікованих управлінців-практиків з питань міжнародної безпеки.

Система підготовки державних службовців має бути побудована таким чином, аби шляхом набуття відповідних знань дати їм можливість легко адаптуватись до нових глобалізаційних умов суспільного розвитку.

Одним із ризиків організації ефективної діяльності державних службовців сьогодні є превалювання технократизму в системі їх підго-

товки, а це, у свою чергу, перешкоджає їм належно адаптуватись до нових глобалізаційних умов.

Технократизм, який декларує пріоритет технології прийняття рішень над ціннісно-аксіологічною складовою організації державно-управлінської діяльності, не є адекватною формою зваженої оцінки державними службовцями відповідної ситуації. Це підтверджує той факт, *що адміністративні механізми діяльності державних службовців не можуть превалювати над їх ціннісно-аналітичною складовою*. Саме тому в умовах глобалізації при підготовці державних службовців доцільно посилити “дослідну та аналітично-експертну” складову, яка б дала змогу їм відійти від формально-технократичної системи державного управління до ціннісно-аналітичної, яка адекватно відповідає сучасним умовам суспільного розвитку.

До сучасних тенденцій діяльності державних службовців в умовах глобалізації відносять: наявність спільних глобальних проблем суспільного розвитку, які потребують узгодженого пошуку універсальних технологій їх розв’язання; професійна підготовка державно-управлінського апарату, яка базується на ґрунтовному вивченні досвіду організації світових систем державного управління (такий чиновник найбільшою мірою зможе виробити ефективну технологію прийняття державно-управлінських рішень в умовах глобалізації, зважаючи на її відповідність світовим стандартам розвитку); створення умов для розвитку власної системи державного управління виходячи із детального знання світового досвіду розв’язання окремих проблем, в основі чого лежить оцінка та аналітика змісту діяльності управлінців; створення відповідних програм щодо взаємообміну досвідом між державними службовцями. Ідеться насамперед про так звану загальноуправлінську систему професійної підготовки, яка дозволить їм обрати все найкраще, що може бути адаптоване у вітчизняних реаліях.

Важливим в умовах глобалізації має стати розробка та відповідне затвердження “Програми діяльності державних службовців в умовах глобалізації”. Така програма має включати блок пріоритетів, які стають визначальними у діяльності державних службовців саме в умовах глобалізації. Нереалізованість таких пріоритетів дасть змогу чітко діагностувати ризики, з якими неминуче може стикнутись управлінський апарат.

Наявність такої програми є вкрай необхідною, оскільки вона дозволить відповідною мірою захистити інтереси національного державно-управлінського ресурсу, чітко виписати критерії вимог до його діяльності виходячи із сучасних глобалізаційних тенденцій розвитку, а головне – вчасно здійснювати корекцію управління суспільним процесами.

Як показує світовий досвід, для того, щоб забезпечити ефективність діяльності державних службовців в умовах глобалізації, у світі створюють відповідні інституційні структури (*корпорації, інститути, дослідницькі та експертні центри*), до функцій яких входить аналіз змін, що відбуваються у сучасному світі, оцінювання їх на предмет позитивного або негативного впливу на систему державного управління, віднаходження способів локалі-

зації відповідних форм впливу. Такі інституційні структури у світі є безпосередніми суб'єктами управління суспільним розвитком, оскільки вони забезпечують вироблення, аналіз та реалізацію державної політики.

Серед них значне місце посідають Давоський та Більдерберзький клуби сучасної ділової і політичної світової еліти.

Окремо слід зупинитися на так званій “давоській еліті”. Ще у 1928 р. Семюель Хантінгтон, говорячи про формування і поширення глобальної культури, розрахованої на світові еліти, назвав цей так званий культурний код “давоською культурою”. Щодо інтелектуального ядра, Пітер Бергер у 1929 р. охарактеризував цей феномен “клубною культурою інтелігенції”, але нині це трансформувалось у “клубну культуру інтелектуалів”.

Напрямок діяльності обох культур спрямовується з так званих “столичних” та “периферійних” центрів.

Той же Семюель Хантінгтон означив еліту, породжену процесами глобалізації, як давоську еліту. Можна зустріти різні терміни для означення феномену світової еліти, що сформувалося у 90-х рр. – XX ст. – глобали, космократи, мондіалісти.

У світовій праці “Зіткнення цивілізацій” один з найвідоміших політологів США писав : “Люди з Давосу контролюють практично всі міжнародні інститути, багато урядів, а також значну частку світової економіки”.

Великі надії покладав Бжезинський на перекроєння світового простору в інтересах США саме на “давоську еліту”.

“Людина давоська” як громадянин світу вищий за національні інтереси. Така ділова політична еліта світу прагне бути залученою до вирішення глобальних і політичних проблем. Представники такої так званої “універсальної” цивілізації банкіри, бізнесмени, урядові чиновники, інтелектуали і журналісти із усього світу проводять Всесвітній економічний форум у Давосі. Вони всі схожі вірою в індивідуалізм, ринкову економіку, політичну демократію. Але оскільки їх погляди поділяють до 1% світового населення, ми не можемо говорити про універсальність цієї цивілізації.

Зокрема, про давоську еліту говорять, що це “люди, які контролюють практично всі міжнародні інститути, багато урядів, а також значну частку світової економіки”.

Така ділова та політична еліта світу прагне бути залученою до вирішення глобальних і політичних проблем. Її представники – це банкіри, бізнесмени, урядові чиновники, інтелектуали і журналісти з усього світу, які щорічно проводять Всесвітні форуми : економічні – у Давосі, на якому визначаються світові економічні тенденції та перспективи.

Більдерберзький клуб, на відміну від Давоського, об'єднує не тільки економічні кола, а й відомих світових лідерів, діячів та політиків для обговорення широкого кола питань, крім економічних та політичних, проблеми міжнародного тероризму, змін клімату на планеті, новітніх технологій тощо.

Російська політолог О.В. Гаман-Голутвіна зазначає, що *світова еліта* майже не керується інтересами національного електорату. Поступове

зміщення центру ухвалення рішень із національного на наднаціональний рівень послаблює можливості як пересічних громадян, так і сформованих у лоні національної політики груп тиску впливати на прийняття рішень загальнонаціонального масштабу. Інакше кажучи, в умовах глобалізації суб'єкти прийняття рішень стають більш самодостатніми, а їх вирішення – менш доступними для суспільного розуміння, що сприяє посиленню політичної влади еліт.

Однак ця констатація характеризує тільки одну сторону питання. Інша полягає в тому, що процес глобалізації супроводжується падінням можливостей національних еліт контролювати процеси в галузі національних економік, політики та культури. При цьому відповідно падають і можливості контролю політичних еліт над національними електоратами.

Складність і взаємопов'язаність прийнятих на наднаціональному рівні рішень стимулюють проведення політики, яка нерідко входить у протиріччя з інтересами національних електоратів, що породжує недовіру і підозрілість останніх до власних еліт, що піддаються критиці з боку популістських рухів.

В умовах глобалізації влада еліт на наднаціональному рівні зростає, а на національному – падає.

Тому для українського суспільства вкрай важливим є реалізація принципу *антропоцентризму* в кадровій політиці, який кардинально змінює критерії ставлення до сучасної людини, до її інтелекту, діяльності та засобів функціонування та реалізації. В протиположності до принципу *економізму*, який протягом тривалого часу виступав основним засобом суспільного розвитку, новий принцип вказав на те, що головним конгломератом такого розвитку є людина з її здатністю швидко адаптуватися до сучасних глобалізаційних умов та можливостями віднайти ефективні ресурси модернізації такої практики. Це безпосередньо вказує на те, що основна інвестиція, яку робить людина у сучасному постіндустріальному суспільстві, це її інтелектуальний потенціал.

Для України одним із пріоритетних завдань в умовах глобалізації є створення ефективної державної кадрової політики, яка б була ідентична рівню її національного розвитку і дала змогу протистояти сучасним викликам глобалізації, яка, крім пріоритетів, створює й реальні ризики для функціонування національних систем, особливо, перехідних суспільств. Адже з боку економічно розвинених суспільств декларуються уніфіковані та стандартизовані критерії вимог до змісту діяльності кадрового потенціалу, дотримуючись яких можна втратити імперативи національної ідентичності у творенні державної політики в цілому.

Саме тому важлива увага в умовах глобалізації має приділятися саме нарощуванню інтелектуального потенціалу кадрового ресурсу, який би відповідав потребам державно-управлінської практики і був здатен забезпечити динамічний та потужний розвиток держави.

Керівні кадри мають бути високоінтелектуальним та високопрофесійним ресурсом, відкритим до впровадження різних форм новацій та застосування технологічних модернізацій з метою забезпечення сталого розвитку суспільства.

Україні, як і більшості постіндустріальних країн світу, потрібні ініціативні, компетентні кадри, з новим стилем мислення та баченням перспективи розвитку суспільства, які володіють демократичними методами управління, здатні забезпечити економічний та соціальний розвиток держави в умовах глобалізації. Для цього держави повинні мати здатність:

- діяти в сучасних умовах суспільного розвитку;
- бути відкритими до впровадження відповідних новацій;
- реалізувати конкретні функції у системі державного управління;
- усувати фактори, які перешкоджають глобалізації: неадекватно організоване комунікативне середовище у сфері державного управління; відсутність чіткої процедури узгодження державно-управлінських рішень; високий рівень стандартизації процесу реалізації державно-управлінських рішень; недостатня міра узгодженості інтересів між громадянами та управліннями з питань зовнішньої політики; відсутність чіткої системи вимог до діяльності державних службовців в умовах глобалізації; дублювання управлінських функцій у системі державного управління, що, у свою чергу, пов'язується зі створенням відповідних структур (вітчизняних та зарубіжних), які мають тотожні функціональні повноваження; окремі цілі, які постають перед управлінським апаратом, передбачають максимальні затрати; управлінський вплив є несвоєчасним, а тому приводить до відсутності можливості досягнення поставленої мети.

Державна служба в умовах глобалізації має перетворитись на інструмент “швидкого реагування” на нові умови, фактори та тенденції суспільного розвитку, аби тим самим забезпечити його оптимальність та локалізувати окремі деструкції в системі функціонування державного управління.

З цією метою вона як фундаментальний інструмент суспільного розвитку має забезпечити: подолання кризових ситуацій, зумовлених сучасними процесами; стимулювання інноваційного розвитку держави, аби вона стала конкурентною у світі, і це обов'язково має супроводжуватись розвитком власних національно регламентованих технологій інноваційного розвитку; захист національних інтересів від негативних впливів, зумовлених модернізаційним та транснаціональним підходом до реформування системи державного управління; сталий розвиток країни в умовах глобалізації та вироблення відповідних ментальних форм позиціонування її в сучасних умовах суспільного розвитку; вироблення нових форм організаційно-правової культури діяльності державних службовців, здатних не лише декларувати певну систему цінностей, але й забезпечувати її відповідну реалізацію; створення нових засад персональної відповідальності за управління державою, яка базується на ментально регламентованій системі державно-управлінських цінностей (інституціоналізація відповідальності); управління людськими ресурсами шляхом створення відповідних моделей мотивації як необхідної складової ефективності їх діяльності.

У сучасному світі належним чином може розвиватися лише та країна, яка здатна максимально розширювати коло учасників державно-уп-

равлінського процесу, бути відкритою для світового простору, змінювати способи організації управлінської діяльності і водночас володіє власними національними критеріями збереження своєї самобутності, які не дають можливості їй розчинитися в умовах загальносвітової стандартизації. Тому основна роль у таких процесах належить розробці спеціальних соціальних технологій управління, спрямованих на максимальний *розвиток інтелектуального потенціалу державно-управлінської еліти*, головною якістю якої має стати високий професіоналізм та громадська позиція.

5.2. Стандарти Європейського Союзу щодо адміністративно-політичної еліти

Основні поняття: *Європейський Союз (ЄС), керівні структури ЄС, стандарти ЄС, індикатори компетентності державних службовців країн-учасниць ЄС, елітарність, ментальність, моральність, національна ідея.*

Створення Європейського Союзу (далі – ЄС) сприяє європейській інтеграції (European Intergration), в результаті якої відбувається усуспільнення суверенітетів держав – учасниць, що створили спільні інституції і делегували їм частину своїх національних повноважень для того, щоб рішення в певних сферах загальних інтересів могли ухвалюватись демократичним шляхом на загальноєвропейському рівні.

Спільна діяльність зобов'язує держави-учасниці ЄС формувати єдині цінності і підходи до свого функціонування та розвитку. Основними цінностями євроінтеграції є: входження до європейської системи безпеки; радикальні перетворення на шляху демократичного розвитку; вдосконалення політичної системи та сфери захисту прав людини; формування сучасної моделі менеджменту та ведення бізнесу; закріплення міжнародного образу країни як конкурентоспроможної та інвестиційно привабливої.

Рушійною силою інтеграції є принцип “*spill-over*” (“*перетікання*”), за яким інтеграція одного елемента економічної системи неодмінно приводить до необхідності інтеграції інших. На економічному рівні це сприяє створенню валютного союзу; на політичному – зміщенню центру прийняття рішень у тому або іншому секторі економіки з національного рівня на наднаціональний – рівень Європейської Комісії. На цьому рівні перетинаються різноманітні інтереси політичних еліт, бізнесових та фінансових кіл і шляхом узгодження, пошуків компромісів та консенсусу приймаються політичні рішення.

Європейський Союз (ЄС), створений у 1952 р. як суто економічне співтовариство на *принципах і цінностях демократії та вільного ринку*, дедалі більше формується в консолідовану спільноту зі спільними наддержавними структурами, власною валютою, узгодженою зовнішньою політикою, спільною політикою у сфері оборони і безпеки.

ЄС є унікальним міжнародним утворенням, оскільки поєднує в собі ознаки міжнародної організації та держави, хоча формально не є ні тим,